

Analyzing the Challenges of FARAJA in the use of cyberspace¹

Bahman Moradi², Yousef Mohammadi Moghadam³, Abdollah Majidi⁴, Hossein Amirli⁵

Received: 2022-04-09

Accepted: 2022-06-02

Abstract

Background and Aim: The aim of this study was to analyze the experience of experts on the types of threats against the employees of FARAJA in the use of cyberspace. These employees, who use cyberspace, which is outside the scope of their job descriptions, are part of cyberspace users, and hence, all kinds of security and non-security threats from this emerging space are also concerning to the police personnel.

Method: This research is qualitative. Sampling was purposeful selection, and participants were selected based on the theoretical saturation rule of ten experts and cyberspace experts with a supervisory role in the police. Content analysis method was used to analyze the information. The research tool is a semi-structured interview which includes open-ended questions. To assess the validity and reliability of the interview, its content was provided to three experts and their views on the interview were applied and participants were assisted in analyzing and interpreting the data.

Results: The findings included 87 simple concepts, of which 53 concepts were related to cyber threats, which in the later stages, they were categorized into 12 general concepts (themes).

Conclusion: The results showed that threats to employees include the risk of recruiting and invitations, break and disclosure of information, being a user in cyberspace, the prevalence of moral corruption, emotional rupture and divorce, being imposed to values, morals and behavioral patterns of Western societies, changing national and religious identity and the emergence of Western cultural identities, encouragement of employees to participate in political affairs, isolation and distance from the family, lawlessness in employees, dissatisfaction of employees, disregard for their duties and distrust of commanders.

Keywords: threat, Police employees, cyberspace

Citation (APA): Moradi, Bahman; Mohammadi Moghadam, Yusuf; Majidi, Abdollah; Amirli, Hussein. (1401). Analyzing the Challenges of FARAJA in the use of cyberspace, Quarterly of Supervision and Inspection, 16 (59), pp 63-90

DOI: [10.22034/SI.2022.98892](https://doi.org/10.22034/SI.2022.98892)

1. This article is an excerpt from the doctoral dissertation entitled "Development of a strategic plan to prevent the vulnerability of IRA personnel in cyberspace."
2. PhD student in Strategic Crime Management, Amin University of Law Enforcement Sciences.
Email: Emamifar.ee1976@gmail.com
3. Professor of Human Resources Management, Amin University of Law Enforcement, Tehran, Iran (Corresponding Author). Email: You_mohammad@yahoo.com
4. Associate Professor of Human Resource Management, Amin University of Law Enforcement, Tehran, Iran. Email: Drmajidi@yahoo.com
5. Instructor of Cyberspace Management, Amin University of Law Enforcement Sciences, Tehran, Iran.
Email: h.amirli@chmail.ir

واکاوی چالشهای فرماندهی انتظامی ج.ا.ایران در استفاده از فضای مجازی^۱

بهمن مرادی^۲، یوسف محمدی مقدم^۳، عبدا... مجیدی^۴، حسین امیرلی^۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۰۱/۲۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۱/۰۳/۱۲

چکیده

زمینه و هدف: این پژوهش با هدف تحلیل تجربه خبرگان درباره انواع تهدیدهای متوجه کارکنان فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران در استفاده از فضای مجازی انجام شده است. این کارکنان که به دلیل شرح وظایف خارج از حیطه شغلی از این فضا بهره می‌برند، بخشی از کاربران فضای سایبر شناخته می‌شوند و انواع تهدیدهای امنیتی و غیرامنیتی این فضای نوظهور متوجه کارکنان پلیس نیز هست.

روش: این تحقیق از نوع کیفی است. نمونه‌گیری به صورت هدفمند انتخاب، و شرکت کنندگان با تکیه بر قاعده اشباع نظری ده نفر از خبرگان و متخصصان فضای مجازی و دارای نقش نظارتی در پلیس انتخاب شدند. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از روش تحلیل محتوا استفاده شد. ابزار پژوهش، مصاحبه نیمه‌ساختار یافته شامل پرسش‌های باز پاسخ است که برای سنجش اعتبار روایی و پایایی، محتوای آن در اختیار سه نفر از متخصصان قرار گرفت و نظرهای آنان در مورد مصاحبه اعمال و از شرکت کنندگان در تحلیل و تفسیر داده‌ها کمک گرفته شد.

یافته‌ها: یافته‌ها شامل ۸۷ مفهوم ساده بود که از این تعداد، ۵۳ مفهوم با تهدیدهای فضای مجازی مرتبط بود که در مراحل بعدی این مفاهیم در قالب ۱۲ مفهوم کلی (تم) دسته‌بندی شد.

نتیجه‌گیری: نتایج نشان داد تهدیدهای متوجه کارکنان شامل نفوذ جلیبی و جذبی، شکست و افشای اطلاعات، کاربرد بودن در فضای مجازی، رواج فساد اخلاقی، گسست عاطفی و طلاق، تحمیل ارزشها و الگوهای اخلاقی و رفتاری جوامع غربی، دگرگونی هویت ملی و دینی و پیدایش هویت‌های فرهنگی غربی، ترغیب کارکنان به دخالت در امور سیاسی، انزوا و دوری از خانواده، قانونگریزی در کارکنان، نارضایتی کارکنان و بی‌اعتنایی نسبت به وظایف خود و بی‌اعتمادی نسبت به فرماندهان می‌باشد.

واژگان کلیدی: تهدید، کارکنان پلیس، فضای مجازی

استناد (APA): مرادی، بهمن؛ محمدی مقدم، یوسف؛ مجیدی، عبدا...؛ امیرلی، حسین. (۱۴۰۱). واکاوی چالشهای فرماندهی انتظامی ج.ا.ایران در استفاده از فضای مجازی، فصلنامه نظارت و بازرسی، ۱۶ (۵۹)، صص ۹۰-۶۳

DOI: [10.22034/SI.2022.98892](https://doi.org/10.22034/SI.2022.98892)

۱. این مقاله مستخرج از رساله دکتری با عنوان "تدوین طرح راهبردی پیشگیری از آسیب‌پذیری کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ایران در فضای مجازی" است.

۲. دانشجوی دکتری مدیریت راهبردی پیشگیری از جرم دانشگاه علوم انتظامی امین.

رایانامه: Emamifar.ee1976@gmail.com

۳. استاد مدیریت منابع انسانی دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران، رایانامه: You_mohammad@yahoo.com

۴. دانشیار مدیریت منابع انسانی دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران، رایانامه: Drmajidi@yahoo.com

۵. مربی مدیریت فضای مجازی دانشگاه علوم انتظامی امین، تهران، ایران، رایانامه: h.amirli@chmail.ir

فضای مجازی به مجموعه‌ای از ارتباطات درونی انسانها با رایانه و وسایل مخابراتی، بدون در نظر گرفتن جغرافیای فیزیکی گفته می‌شود. این فضا، فضای ابهام، پیچیده، پویا و غیرقابل پیش‌بینی بوده و در چنین فضایی چندان روشن نیست که چه چیزی فرصت و چه چیزی تهدید است. مشخص نیست فضای سایبر دقیقاً به کجا می‌رود و در کوتاه مدت و بلند مدت چه فرصتها و تهدیدهایی را برای کشور ایجاد می‌کند (ترابی، ۱۳۹۷). امروزه جمعیتی بالغ بر ۵۰۰ میلیون نفر در سراسر جهان، بخش قابل توجهی از زندگی روزمره خود را در فضای مجازی سپری می‌کنند (گلپهار، کاللیگلو و مدران، ۲۰۱۰). این فضا در ساختار زندگی اجتماعی جایگاه ویژه‌ای پیدا کرده و پدیده‌ای است که بر جنبه‌های مختلف آن از جمله بر بنیادپترین نهاد خانواده تأثیرات زیادی گذاشته است (هنرپروران، ۱۴۰۰، ص ۲۴، به نقل از سويدو، میکامی و آلن، ۲۰۱۱). امروزه حضور در فضای مجازی، زندگی روزانه و روشها و تعاملات انسانها را برای اجتماعی شدن درهم نوردیده و آن را دستخوش تحولات گسترده کرده است. همه‌گیر شدن عضویت و فعالیت در این فضا، این نگرانی را ایجاد کرده است که کاربران دچار استفاده نامناسب از فضای مجازی، و به مرور از ارتباطات فضای واقعی دور شوند و در نتیجه، روابط آنها با افراد نزدیک خود از جمله ارتباطات درون خانواده را در سطوح مختلف تحت تأثیر منفی قرار دهد (دترز و مهل، ۲۰۱۳). از سوی دیگر مهمترین دستاورد ایدئولوژیک گسترش رسانه‌ها و شبکه‌های نوین ارتباطی، تشدید جریان مدرنیته غرب و رواج سکولاریسم، ارزشهای نظام لیبرال - دموکراسی، نوگرایی، پیشرفت، تنوع، مصرفگرایی و جدایی دین از نهادهای سیاسی - اجتماعی است. بنابراین، تهی شدن ارزشهای دینی موجب نفوذ جریان سکولاریزاسیون در رفتارهای روزمره افراد می‌شود. جوانان در صف اول این امواج قرار دارند (مرادی و جمشیدیان، ۱۳۹۶، ص ۹-۱۲). بنابراین با توجه به ویژگیهای اغواگر و خطرناک این فضا، منطق حاکم بر فضای مجازی با منطق جهان واقعی تفاوت‌های بسیاری دارد و تهدیدهای متعدد و مختلفی را متوجه کاربران می‌کند و روز به روز بر تعدد و تنوع این تهدیدها افزوده می‌شود. محتوای غیربومی و وارداتی این فضا اغلب توسط گروه و جریانات سازماندهی شده‌ای تنظیم می‌شود که به دنبال نشر و تحمیل عقاید و ارزشهای خود به جوامع هدف هستند. عدم تناسب نظام باورها و هنجارهای فرهنگی - اجتماعی جامعه با برخی از محتویات تولید شده، بستر تهدیدهای مختلف را برای کاربران فراهم می‌سازد.

-
1. Gulbahar, Kalelioglu, & Madran
  2. Suidoo, Mikami & Alen
  3. Deters. Grobe and Matthias R. Mehl

البته غالباً آنچه در جامعه‌ای هنجار است در جامعه دیگر ناهنجاری و هنجارشکنی شناخته می‌شود. ویژگی فراملی بودن شبکه‌های مجازی، موجب شده است نوعی ناهمگنی میان محتوای جاری در آن فضا پدید آید و در معرض استفاده کاربران قرار گیرد. متأسفانه کشورهای غربی در مسیر سردمداری تمدن اطلاعات قرار گرفته‌اند و فرهنگ و هنجارهای خود را، که ضد ارزشهای اسلامی و دیگر فرهنگ‌های غنی است از این طریق بر کشورها و جوامع دیگر گسترانده‌اند. استعمار فضای مجازی از ساز و کارهای قدرت نرم است که از بین بردن استقلال رأی و عضویت افراد در جامعه فرهنگی غرب را دنبال می‌کند و مانند ویروس در فضای مجازی منتشر می‌شود. به طور کلی، آثار ویرانگر فناوریهای جدید در کشورهای هدف، نتیجه‌ای جز بی‌فرهنگی، نبود هویت، تخریب باورهای دینی و مذهبی و بی‌اعتبار کردن نمادها و ارزشهای بومی و ملی نداشته و به آرامی و کاملاً نامحسوس، نظم و امنیت اجتماعی را تحت تأثیر خود قرار داده است. از آنجا که این مقاله مستخرج از رساله دکتری با عنوان "طرح راهبردی پیشگیری از آسیب‌پذیری کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا در فضای مجازی" است در این تحقیق، تأکید بر چالشهای کارکنان فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران به عنوان بخشی از کاربران فعال فضای مجازی در کشور است. بنابراین مسئله تحقیق از آنجا نشأت می‌گیرد که کارکنان پلیس نیز به عنوان بخشی از کاربران فضای مجازی در سطح کشور در معرض انواع تهدیدهای فضای مجازی قرار دارند و شبکه‌ها و کانالهای وابسته به معاندان نظام، پیوسته به دنبال افکارسازی در کارکنان، پیرامون موضوعات متعدد، و در تلاش هستند تا با تأثیرگذاری بر اذهان، تغییر در بینش، نگرش، اعتقادات دینی و مذهبی کارکنان پلیس به اهداف سوء خود دست یابند. اینک کانالهای متعددی از قبیل کانال تلگرامی سالک، تالار گفتگوی سالک، کانال اینستاگرامی ایرانیان پلیس‌آفیشال و کانال ایران اینترنشنال فعالیت شبانه‌روزی و گسترده‌ای را درباره موضوعات مورد چالش، القا و انتشار گستره نارضایتی کارکنان و... دنبال می‌کنند و تلاش بی‌وقفه‌ای را با هدف القای افکار مسموم در کارکنان فرماندهی انتظامی با هدف ایجاد اختلال در روند جاری این مجموعه خدوم و تلاشگر انجام می‌دهند. اهمیت اجرای این تحقیق نیز با هدف شناسایی تهدیدهای کارکنان پلیس در استفاده از فضای مجازی به روش کیفی است. بنابراین، خلأ پژوهش اکتشافی و کیفی در زمینه شناسایی تهدیدهای استفاده از فضای مجازی توسط کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا به اجرای این تحقیق منجر شد. پژوهش به دنبال پاسخگویی به این سؤال است که تجربه خبرگان رده‌های نظارتی فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران از تهدیدهای کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا در استفاده از فضای مجازی چیست.

عرفان منش (۱۴۰۰) در پژوهشی با عنوان "ارزیابی رویکرد و ابعاد راهبردی پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی شبکه‌های مجازی با تأکید بر نظم و امنیت" به این نتیجه رسید که چهار سنخ شامل "ایجابی یا سلبی بودن"، "فراهم‌سازی تعاملات در دنیای واقعی"، "تکیه بر نقش و ظرفیتهای کاربران" و "تغییر نگرش به وجوه مثبت فناوریهای جدید" رویکردهای پیشگیرانه در این زمینه است. بختیاری و همکاران (۱۳۹۹) در پژوهشی با عنوان "بررسی وضعیت موجود و مطلوب پیشگیری از جرائم منافی عفت و اخلاق عمومی در فضای سایبر" به این نتایج دست یافتند: رسیدن به وضعیت مطلوب پیشگیری از جرائم منافی عفت نیازمند اقدامات یکپارچه و منسجم برنامه‌ریزی، بهسازی و تقویت اقدامات در حوزه‌های مؤثر دخیل در جرم در درون و برون سازمان است. همچنین همین نویسندگان در سال ۱۳۹۸ در پژوهش دیگری با عنوان "شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های پیشگیری از جرائم علیه عفت و اخلاقی عمومی در فضای مجازی" به این نتایج رسیدند: پیشگیری از جرائم علیه عفت و اخلاق عمومی در فضای مجازی نیازمند فرایندی به هم پیوسته از ابعاد و مؤلفه‌هاست؛ لذا برای موفقیت پلیس در پیشگیری از این جرم باید برنامه‌ریزی راهبردی مناسبی در نه بعد اشراف اطلاعاتی، بهره‌وری بهینه از منابع انسانی و سازمانی، ایجاد هماهنگی، طراحی ساختار سازمانی، برنامه‌ریزی پیشگیری، به کارگیری فناوری اطلاعات، اصلاح قوانین و مقررات، نظارت بر منافع مالی کسب و کارهای نامشروع و پیشگیری اجتماعی صورت پذیرد. داودی دهاقانی (۱۳۹۷) در پژوهشی با عنوان "موانع اساسی پیشگیری از جرائم سایبر" به این نتایج رسید که در دو سطح می‌توان نسبت به حذف موانع اقدام کرد: الف) نخست با تدابیر راهبردی و بلند مدت از طریق برنامه‌ریزی، سیاستگذاری و تصمیم‌گیری در سطح کلان کشور (ب) دوم به صورت مستقیم از طریق اقدامات ایجابی یا سلبی، تدابیر زود بازده را به صورت مستقل و متمرکز ساماندهی کرد تا بتوان از گسترش جرائم در فضای سایبر پیشگیری کرد. خیراندیش (۱۳۹۶)، در پژوهشی با عنوان "تبیین شیوه‌های جاسوسی دشمن در فضای مجازی با رویکرد صیانت از کارکنان دانشگاه علوم انتظامی امین" به این نتایج دست یافته است: آموزش کاربران رایانه برای آگاهی از خطرهای جاسوسی در فضای مجازی، تصویب قوانین جزایی برای جرائم رایانه‌ای، وارد نشدن به پایگاه‌های اینترنتی ناشناخته، باز نکردن رایانامه‌های مشکوک و... . هانگ‌سونگ و زوگانگ‌وانگ^۱ (۲۰۲۱) در پژوهشی با عنوان "مهندسی اجتماعی در امنیت سایبر تأثیر ساختارها، آسیب‌پذیریها و حمله" به این نتیجه رسیدند که در مجموع

۴۰ مورد آسیب‌پذیری کاربران در حملات سایبری و ۱۳ روش حمله شناسایی شده است. برخی آسیب‌پذیریهای کاربران که شناسایی شد، عبارت است از غم و اندوه، احساس تنفر، احساس گناهکار بودن، ترس و وحشت، عصبانیت و خشم، رنجوری، اضطراب، انطباق با دیگران، برونگرایی، بی‌تجربگی و خامی، حرص و آز، طمع ورزیدن، شهوت، ترس و وحشت و... رومرو سالتی، سیلوانا، استفال وی دی بروک و سسیلیا چائو^۱ (۲۰۲۱) در پژوهش خود با عنوان "پیشگیری برای استفاده مسئله‌دار از اینترنت در نوجوانان و جوانان" این نتیجه را گرفتند که پیشگیری نوع اول^۲ به طور خاص، استفاده مشکل‌ساز شبکه‌های اجتماعی را بر طرف می‌کند. نگرینا و والنته^۳ (۲۰۱۸) در پژوهشی با عنوان "ویژگیهای ساختاری شبکه‌های اجتماعی آنلاین بر رفتارهای پرخطر جوانان" به این نتیجه رسیدند که شبکه‌های اجتماعی، جوانانی را که خطرپذیری بیشتری دارند در معرض خطر قرار می‌دهد. ژانگ^۴ (۲۰۱۷) در پژوهشی با عنوان "روش جدید ارزیابی امنیت شبکه‌های اجتماعی و قابلیت اطمینان سیستم عاملهای آنلاین" به این نتایج رسید که شبکه‌های اجتماعی آنلاین باز برای کاربران، مشکلات گوناگونی از قبیل پلتفرم ناامن، اطلاعات غیرقابل اطمینان، انتشار زیانبار، تقلب غیرقانونی و تهدیدات امنیتی کاربران را به دنبال دارد.

مطالعات داخلی و خارجی در مباحث انواع آسیب‌پذیریهای فضای مجازی بر کاربران حاکی است که تاکنون تحقیق کیفی با عنوان واکاوی تجربه خبرگان رده‌های نظارتی فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران از تهدیدهای متوجه کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا در استفاده از فضای مجازی انجام نشده است.

۳. مبانی نظری پژوهش

۳-۱. فضای مجازی^۵

در تمام مستندات بین‌المللی از کلمه سایبر اسپیس^۶ برای تشریح این فضا استفاده می‌شود؛ ولی در زبان فارسی، این کلمه به دو صورت فضای مجازی و فضای سایبری ترجمه شده است. بر اساس تعریف مشترک واژه‌نامه دو جانبه اصطلاحات حیاتی امنیت فضای سایبر، "فضای سایبر محیط الکترونیکی است که اطلاعات در آن تولید، فرستاده، دریافت، ذخیره‌سازی، پردازش و

1. Romero SaLetti, Silvana. M., Stephan Van Den Broucke,.. & Cecilia Chau

2. Primary Prevention

3. Negriff. Valente

4. Zhang

5. Cyber (netics)

6. Cyberspace

حذف می‌شود". فضای سایبر حیاتی^۱ نیز "زیرساخت سایبری و سرویس‌های سایبری تعریف شده است که حفظ و تداوم ایمنی عمومی، پایدار اقتصادی، امنیت ملی و ثبات جهانی به آنها بستگی داشته باشد" (راشر و یاشچنگو، ۲۰۱۱، ص ۲۰). در سند جنگ و راهبرد دانشگاه جنگ ارتش امریکا، در تمام اسناد راهبردی امنیت و دفاع سایبری، فضای سایبر "شبکه‌های وابسته به یکدیگر از زیرساختهای فناوری اطلاعات، اعم از اینترنت، شبکه‌های ارتباطی، سامانه‌های رایانه‌ای، پردازنده‌های جاگذاری شده و کنترل کننده‌های صنایع حیاتی" است. در این سند، عنوان شده است که واژه فضای سایبر، هم‌چنین به محیط مجازی اطلاعات و تعاملات انسان با محیط اشاره می‌کند (بارتولومیز، ۲۰۱۰، ص ۳۵۳). فضای مجازی از مهمترین نوآوری‌هایی است که بعضی از نظریه‌پردازان برای تأکید بر اهمیت آن، تأثیرات این بزرگراه عظیم اطلاعاتی را مشابه تأثیرات اختراع چاپ بر زندگی انسانها ذکر کرده‌اند. شکل‌گیری و رصد روزافزون این فضا بر پایه نقش محوری اینترنت چنان تأثیری در زندگی اجتماعی و خانوادگی انسانها دارد که بدون آنها برنامه‌ریزی، توسعه و بهره‌وری در زمینه‌های فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی علمی امکانپذیر نخواهد بود (فتحی و مختارپور، ۱۳۹۳، ص ۱۰۳). امروزه فضای مجازی به اندازه‌ای بر زندگی واقعی افراد سایه افکنده که تقریباً مانند جهان واقعی در خور بررسی و تأمل است. فضای مجازی، دنیایی عظیم است که فرصتها، اضطرابها، ترسها، محدودیتها و امکانات زیادی را برای کاربران فراهم می‌کند. در تمام تعاریف از فضای مجازی، این فضا محیط الکترونیکی یا محیط شبکه‌ای از رایانه‌هاست که با استفاده از جلوه‌های سمعی و بصری می‌کوشد اشیا و واقعیت‌های سه بعدی جهان واقعی را شبیه‌سازی کند که یکی از ویژگیهای بازر آن، بی‌مکانی و بی‌زمانی است (تقی‌پور و زمانی، ۱۳۹۶، ص ۸۹). براساس نتایج رسمی، نفوذ بی‌سابقه فضای مجازی در میان مردم آشکار است به گونه‌ای که بر اساس نظرسنجی که مرکز افکارسنجی دانشجویان ایران (ایسپا) در سال ۱۳۹۵ انجام داده است از هر ۱۰۰ مرد ایران، ۵۵ نفر و از هر ۱۰۰ زن ایرانی، ۵۱ نفر به گونه‌ای در فضای مجازی عضویت داشته‌اند و در مجموع ۵۳٪ از مردم ایران حداقل عضو یکی از شبکه‌های اجتماعی تلفن همراه بوده‌اند (تقی‌پور و همکاران، ۱۳۹۶، ص ۸۷).

۳-۲. آینده فضای مجازی

جهان در سالهای آینده با تغییرات فوق‌العاده‌ای در رشد عناصر مشترک رو به رو است. یکی از این عناصر مشترک، فضای سایبری است و معنای این رشد، کاربران بیشتر، تجهیزات پیشرفته‌تر، اتصال دقیقتر و اطلاعات فراوانتر است. شرکت مایکروسافت در سال ۲۰۱۴، آینده

پژوهی خود را با عنوان "فضای سایبری ۲۰۲۵، تصمیم‌گیریهای امروز، زمینه‌ساز آینده" منتشر، و در آن، تغییرات جهان آنلاین، فرصتهای ناشی از همکاری و نوآوری را بیان، و مجموعه‌ای از سناریوها و چارچوبها را برای ارزیابی تصمیم سیاستگذاران، رهبران کسب و کار و دیگر تصمیم‌سازان ارائه کرد (بارت، کلینز، نیکولاس و سالیوان، ۲۰۱۴). مرکز ملی فضای مجازی کشور نیز ضمن مبنا قرار دادن این آینده پژوهی، گزارشی با عنوان "فضای مجازی ۲۰۲۵" در سال ۱۳۹۶ منتشر کرد (مرکز ملی فضای مجازی، ۱۳۹۶). طبق آن مستندات، بیش از ۹۱٪ کشورهای توسعه یافته و نزدیک به ۷۵٪ اقتصادهای نوظهور از اینترنت استفاده می‌کنند و وابستگی به اینترنت نه فقط مفهوم بلکه واقعیتی جدید است. برای آینده فضای سایبری سه پیشفرض محتمل است که کلید موفقیت، آماده سازی مناسب و حفظ تعادل آنها است: فلات (پلاتو): با عدم تقارن در سیاستگذاری توصیف می‌شود. برخی دولتها سیاستگذاریهها و استانداردهای متناقضی را نسبت به سطوح مختلف مشارکت ذی‌نفعان و همکاری بین‌المللی به کار می‌گیرند. این رویکرد ناهموار است و با از هم گسستن حکمرانی و اقتصاد به کاهش مطلوبیت چشم‌انداز امنیت سایبری جهانی منجر می‌شود. قله: با سیاستگذاریههای روشن دولت و استانداردسازی کلان اقتصاد و همکاری قدرتمند بین دولتها به منظور پشتیبانی از تجارت آزاد و تشویق سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی توصیف می‌شود. این پیشفرض با نوآوری همراه است و حمایت سیاسی، اقتصادی و اجتماعی دولتها باعث رشد اقتصادی، فناوری و بهبود امنیت سایبری جهانی می‌شود. دره: سیاستگذاریهها و استانداردهای مانع تراشانه دولتها به طور قابل توجهی تجارت و سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی را محدود، و روابط تمام بخشهای صنعتی بین کشورها را تضعیف می‌کند. در این پیشفرض با محدودیت کاربرد فناوری اطلاعات و ارتباطات، شکست عمیق امنیت سایبری و کندی شدید رشد فناوری رو به رو خواهیم بود (موسویان، ۱۳۹۸، ص ۲۰).

۳-۳. فضای مجازی، چالشها و تهدیدهای اثرگذار آن بر امنیت

بنا به فرمایش رهبر معظم انقلاب^۱، "پیدایش فضای مجازی در چند دهه اخیر یکی از بزرگترین نمادهای تحول جهانی است؛ رخدادی که تأثیرات شگرف آن هر روز در ابعاد فرهنگی، اجتماعی، اقتصادی، سیاسی، امنیتی و دفاعی در عرصه ملی و بین‌المللی نمود بیشتری پیدا می‌کند". فضای مجازی در همه ابعاد زندگی مردم و تکالیف روزمره آنان داخل، و در ابعادی گسترده وارد حیطه‌های مختلف کاری جوامع بشری شده است. بر این اساس، تحقق امنیت پایدار را نیز دچار چالشهایی کرده است. فناوری اطلاعات در راستای خدمت‌رسانی و تسریع روند اجرای

کارها و افزایش سرعت بهره‌وری و میزان حجم تبادل اطلاعات و ارتباطات، دنیا را متحول کرده است. جستجوی سریع در بین انبوهی از اطلاعات، سرعت زیاد عملیات ارتباطی، از میان برداشتن محدودیتهای جغرافیایی، اشتراک علم و دانش و یافته‌های علمی در میان ملل، تبادل فرهنگی، آسان شدن اجرای کارهای روزانه و ... شماری از خدمات و نوآوریهای این فناوری جدید است. به طور کلی، کاربران دستگاه‌های اطلاعاتی، نظامی، انتظامی و نظامهای امنیتی با به کارگیری صحیح دانش فناوری اطلاعات و فضای سایبری، باعث افزایش توان اجرایی خود در تحقق امنیت پایدار خواهند شد (خلیلی جولرستانی، ۱۳۹۶، ص ۱۵۱).

۳-۴. امنیت پایدار و تهدیدات نرم در فضای سایبری

رژیم صهیونیستی در گزارشهای رسمی خود به وجود میلیونها نفر کاربر اینترنتی در ایران به عنوان فرصت بسیار مغتنم نگریسته است. اهمیت این موضوع برای این رژیم غاصب تا آنجاست است که وزارت خارجه‌اش، همایشی با عنوان "اینترنت در ایران" برگزار، و ضمن اظهار خرسندی از افزایش نفوذ اینترنت ناسالم در جامعه ایران، گسترش موسیقی‌هایی همچون راک، رپ، متال و ... را از طریق شبکه مجازی، امیدوار کننده ارزیابی می‌کند. در این گزارش آمده است: "بخشی از سازمان اطلاعات مرکزی امریکا وظیفه دارد ضمن آلوده کردن اینترنت برای ایرانیان در سایتهای وبلاگهای کاربران ایرانی به جستجو بپردازد و پس از جمع‌آوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل آنها از اطلاعاتش بهره‌برداری کند" (بازخوانی نقش دولتها، ۱۳۸۸، ص ۳۴. به نقل از جولرستانی، ۱۳۹۶، ص ۱۵۶). در همین راستا رهبر معظم انقلاب می‌فرماید^۱ "از اول انقلاب تا امروز، امریکا جنگ رسانه‌ای با ما داشته؛ یعنی دروغ‌پراکنی، اغواگری، فتنه‌انگیزی، ترویج فساد، تحریک افراد؛ این مال امروز نیست. امروز البته شیوه‌های جدید و اینترنت و فضای مجازی و امثال اینها هم آمده است؛ اما آن وقتی هم که اینها نبود با تلویزیون، با رادیو، با ماهواره، دائم مشغول بودند؛ یعنی چهل سال است که این چالش بین ما و امریکا وجود دارد".

۳-۵. نقش فیلترینگ فضای مجازی در امنیت پایدار و مبارزه با تهدیدات نرم

اولین مصوبه شورای عالی انقلاب فرهنگی بر ضرورت بهره‌گیری از ظرفیت شبکه‌های رایانه‌ای و اطلاع‌رسانی در کشور و توسعه آن تأکید کرده است. مدتی است که در کشور سیاست فیلترینگ برخی از سایتهای اجرا شده که هدف آن، منع استفاده از سایتهای غیراخلاقی و محتوای سایتهای انحرافی سیاسی برای کاربران است. البته یکی از نگرانیهای سیاستگذاران فیلترینگ و کنترل

دسترسی در جامعه، انحرافات اخلاقی یا سیاسی و نشر اکاذیب و انتشار اخبار نادرست سیاسی علیه نظام مقدس جمهوری اسلامی ایران و هویت اصیل ایرانی- اسلامی مردم ایران است؛ به همین منظور در حوزه کنترل دسترسی به شبکه جهانی اینترنت و رسانه‌های ارتباطی و فناوری اطلاعات، سامانه فیلترینگ راه‌اندازی شده است. این سامانه به گونه‌ای طراحی شده است که محتویات اینترنت را کنترل کند و مطالب مشخصی را در فهرست صفحات سیاه و غیرمجاز قرار دهد. از این فیلترها می‌توان برای منع دسترسی به سایتهای ضداخلاقی، منحرف سیاسی، خشونت‌بار، نمایش دهنده مواد مخدر و تبلیغ کننده مشروبات الکلی استفاده کرد. از طرفی نیز می‌توان از فناوری اطلاعات و ابزار اینترنت برای انتشار ذخایر غنی فرهنگی و ادبی ایران و گسترش علوم در جهان استفاده کرد. با امکانات فراوانی که رسانه‌های جدید در عصر اطلاعات در اختیار کاربران قرار می‌دهند، کاربران دائماً با محرکهای جدید و انواع مختلف رفتارهای اجتماعی و اخلاقی آشنا می‌شوند. این فضا هویت نامشخص و متحولی را می‌آفریند و بیشترین تأثیر آن بر نسلی است که در مقایسه با نسل قبل با محرکهای فراوانی رو به رو است؛ این نسل همان کاربران جوان هستند. امنیت پایدار دیجیتالی را می‌توان به مثابه حالتی روحی، طرز تفکر و حرکت عمومی جهانی توصیف کرد. نظام اخلاقی و روابط اجتماعی ایرانی- اسلامی دارای ارزشهای والای انسانی و اخلاقی است که همگام و همسو با پیشرفتهای علم و فناوری در قرون جدید نیز کارآمد است و می‌تواند راهگشای مشکلات اخلاقی و امنیتی و سدی دفاعی در برابر جنگ نرم دشمنان باشد. هم‌چنین رعایت آموزه‌های دینی و مذهبی و ترویج آنها ضامن حفظ سلامت دیجیتالی و امنیت پایدار سایبری است. امروزه، حفظ هویت ملی و دینی و اخلاق اسلامی نیز نسبت به گذشته اهمیتی بیشتر پیدا کرده که مستلزم مشارکت مؤثر فرهنگی، دینی و انسانی در سراسر کشور و جهان اسلام است. با توجه به آماج حملات تبلیغاتی و ضدهویتی غرب در رسانه‌ها و شبکه اینترنت در جهت تهدید امنیت کشور، حفظ ارزشهای هویت دینی و ملی، ضرورتی حیاتی دارد. فضای مجازی با همه جذابیتها و محبوبیتهای خود، ابزار تبلیغاتی ضدهویتی برای قشر جوان مسلمان ایرانی به شمار می‌آید. آگاهی از اهداف و سوء نیتها در تبلیغات گروه‌های انحرافی و التزام به آگاهی برای حفظ امنیت کاربری در شبکه جهانی وب از نکات مهم و ضروری کاربران فضای سایبری بویژه نسل جوان است. جلوگیری از دسترسی به مطالبی که به منظور بهره‌برداری سیاسی و ادامه جنگ نرم دشمنان در سطحی وسیع و گسترده از شبکه اینترنت و ماهواره‌های بیگانه منتشر می‌شود با اعمال فقط یک روش فیلترینگ و کنترل دسترسی امکانپذیر نیست؛ از این رو باید در زمینه فرهنگ‌سازی و به تعبیر رهبر معظم انقلاب «مهندسی فرهنگی» نیز

سرمایه‌گذاری شود تا کاربران فناوریهای نوین با آگاهی، بصیرت سیاسی و اجتماعی بیشتری از منابع و امکانات فناوری اطلاعات و ارتباطات استفاده کنند به گونه‌ای که ضریب تهدیدات نرم دشمنان در اینترنت، رسانه‌های ارتباط جمعی و ماهواره کاهش پیدا کند (امینت ملی در تئوری و عمل، ۱۳۸۷).

۳-۶. نقش پدافندی هویت دینی و ملی در پیشگیری از تهدیدهای سایبر

"هویت" با اصالت، خودشناسی و آگاهی از گذشته و تاریخ ملت به منظور شناخت سرنوشت و ترسیم آینده جامعه مترادف است. هویت مقوله‌ای کلان در فرایندهای اجتماعی و فرهنگی است که در محیط زمانی و مکانی شکل می‌گیرد و تداوم می‌یابد. مقام معظم رهبری در تبیین مفهوم هویت ملی می‌فرماید: "هویت ملی در مقابل هویت دینی نیست؛ بلکه مجموعه باورها، خواستها و رفتارهای یک ملت است و طبیعی است که اعتقادات و باورهای ملت مؤمن و موحد نیز جزو عناصر تشکیل دهنده هویت ملی او قرار می‌گیرد" (راهبردها در کلام رهبر، ۱۳۸۶). با توجه به آماج حملات تبلیغاتی و ضدهویتی غرب در رسانه‌ها و فضای مجازی، حفظ هویت ملی و دینی نسبت به گذشته اهمیتی بیشتر پیدا کرده است. معظم‌له ترویج هویت اسلامی ایرانی را از طریق بستر فضای مجازی یکی از راه‌های مقابله با تهدیدات و آسیب‌های این فضا می‌داند و بر فعالیت در این زمینه تأکید، و می‌فرماید: "حضور مؤثر نهادهای فرهنگی دولتی و مردمی در فضای مجازی به منظور توسعه و ترویج فرهنگ، مفاهیم و هویت اسلامی ایرانی و مقابله با تهدیدات". جامعه ایران به دلیل مذهبی بودن و برخورداری از تمدن و تاریخ کهن، دارای دو گستره مفهومی برجسته از هویت دینی و ملی است. هویت در دو سطح فردی و جمعی مطرح می‌شود. در هویت فردی که بیشتر روانشناسان و نظریه‌پردازان شخصیت به آن پرداخته‌اند، هویت را در درجه اول موضوعی فردی و شخصی می‌دانند که بیشتر با احساس تمایز شخصی و احساس استقلال شخصی تعریف می‌شود. از نگاه دیگر، هویت فردی به صورت "من" فرد یا مفهومی درونی و ذهنی از خویشتن به مثابه شخص است (نجفی، ۱۳۸۵). هویت را در سطوح بالاتر و فراگیر به مفهوم "هویت جمعی" نیز می‌توان تعریف کرد. منظور از آن حوزه‌ای از حیات اجتماعی است که فرد، خود را با ضمیر جمعی "ما" متعلق و مرتبط می‌داند و در برابر آن احساس تعلق و تعهد می‌کند. هویت ملی و دینی نیز در ذیل هویت جمعی و اجتماعی مطرح می‌شود. هویت یکی از مبناهای شخصیت اجتماعی و فردی است که شخص به آن احساس تعلق دارد. دین مبین اسلام نیز به شکل‌گیری و ساماندهی هویت فردی و اجتماعی انسانها توجهی ویژه دارد و این موضوع در دستور و فریضه‌های

دینی و مذهبی بخوبی آشکار و روشن است. رهبر معظم انقلاب در تبیین راه‌های ایجاد تحول صحیح و منجر به پیشرفت بر ضرورت‌هایی نظیر حفظ ریشه‌ها و اصالت‌ها، پرهیز از شالوده‌شکنی، ارجمندسازی و مراقبت از هویت ملی، امید به آینده، پویایی و نشاط، نقد و انتقادپذیری، ترویج روح رقابتی، برنامه‌ریزی و انتخاب خط‌مشی صحیح، تأکید می‌کنند و هویت دینی و ملی را مکمل یکدیگر می‌دانند؛ لذا هویت ملی جامعه ایران با هویت دینی او درآمیخته، و این موضوع باعث پدید آمدن هویت اصیل، تاریخی و ناب ایرانی-اسلامی شده است. هویت، که حاصل دیالکتیک واقعیت ذهنی و عینی است در برابر ساختارهای اجتماعی میهن، که موجب شکل‌گیری آن شده است، واکنش نشان می‌دهد و موجب حفظ، تغییر یا شکل‌گیری دوباره ساختارهای اجتماعی می‌شود (هنری^۱، ۱۳۹۴، ص ۵۸۱). "کلود دوبار"، هویت را در تقسیمی درونی به دو بخش الف) هویت برای خود و ب) هویت برای دیگران تقسیم می‌کند. از نظر او هویت، داده‌ای از پیش تعیین شده نیست؛ بلکه در نبود اطمینان تقریباً زیاد و نسبتاً مداوم شکل می‌گیرد و پایه و اساس مقولات اجتماعی و موقعیت‌های موروثی نسل پیشین شناخته می‌شود. بنابراین هویت، پدیده‌ای منفعل نیست؛ بلکه کاملاً پویاست و بر اساس آنچه از نسل گذشته به ارث می‌رسد، دائماً در حال تجدید است و مقولات جدید به آن افزوده می‌شود (لوکمان و برگر، ۱۳۸۷، ص ۲۳۶).

۳-۷. رابطه گسترش فضای سایبری، تهدیدات نرم و چالش‌های تحقق امنیت پایدار

فضای مجازی با همه جذابیت و محبوبیت خود، تبلیغات ضد‌هویت‌ی برای مردم و بویژه قشر جوان مسلمان ایرانی به شمار می‌آید. آگاهی از اهداف سوء در تبلیغات گروه‌های انحرافی و التزام به آگاهی برای حفظ امنیت کاربری در شبکه جهانی وب از نکات مهم و ضروری کاربران فناوری اطلاعات بویژه نسل جوان است. رهبر معظم انقلاب با اشاره به شبیخون فرهنگی، هوشیارانه به ایجاد آگاهی در سطوح مختلف جامعه و لزوم روبرویی با تهدیدات نرم و تهاجم فرهنگی اقدام کردند. راه‌اندازی پایگاه‌های ترویج و انتشار آموزه‌های دینی و ارزش‌های اسلامی در شبکه جهانی اینترنت یکی از راهکارهای مؤثر در زمینه برخورد با انحرافات هویتی و اخلاقی جوانان و دانشجویان و سرمایه‌های فکری کشور است. شناسایی و ترویج افکار و آموزه‌های مفاخر علمی، دینی و ادبی و هم‌چنین بزرگان و متفکران اسلامی باعث ارتقای سطح هویتی جوانان خواهد شد. از دیگر چالش‌های تحقق امنیت پایدار، ترویج و توسعه آزاد و بی‌قید و شرط اینترنت، فناوری اطلاعات و دنیای سایبر بدون اعمال مدیریت صحیح و متناسب با فرهنگ و هویت ایرانی-اسلامی و نیز شیفتگی و دل‌بستگی به آزادی‌های انحرافی و غیرانسانی غربی است که هدف آن ترویج

احساس تعلق نداشتن به جامعه بین جوانان است. احساس تعلق داشتن یکی از مهمترین ارکان تشکیل هویت در ذهن و باور نسل جوان است. کاربران فضای سایبر باید با آگاهی از اینکه در دنیای فناوری اطلاعات و ارتباطات به تبادل چه نوع اطلاعاتی می‌پردازند و با چه نوع فرهنگ و هویتی در ارتباط هستند از آرمانها و امنیت ملی خود دفاع کنند. باید در مقابل تهاجمات فرهنگی و هویتی غرب با برنامه‌مهندسی فرهنگی منسجم و دقیق به گسترش و ترویج دیدگاه‌های اسلامی ملی خود و هویت اصیل برساخته از ملیت و دین خویش در رسانه‌ها و پایگاه‌های اینترنتی بپردازند و با این روش راهبردی در فضای سایبری با برنامه‌های ضد‌هویت ایرانی و اسلامی مقابله کنند (خلیلی، ۱۳۹۶، ص ۱۶۳).

۳-۸. تهدیدهای کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ایران در فضای سایبر

تهدیدهای فضای مجازی، متعدد و گوناگون است. کارکنان فرماندهی انتظامی نیز به عنوان جزئی از جامعه در معرض تهدیدات این فضا قرار دارند. شبکه‌ها و کانالهای وابسته به معاندان نظام، شبانه‌روز در تلاشند تا با تأثیرگذاری بر اذهان، تغییر در بینش، نگرش، اعتقادات دینی و مذهبی کارکنان به اهداف خود دست یابند؛ در این راستا با راه‌اندازی کانالهای معاند به دنبال افکارسازی در کارکنان در زمینه موضوعات مورد چالش، قبح‌زدایی درباره توهین و اهانت به مسئولان فراجا با استفاده از شیوه برجسب‌زنی، القا و انتشار گستره نارضایتی و... اهداف خود را دنبال می‌کنند. وجود مصداق‌هایی از قبیل؛ عضویت در کانالهای معاند از قبیل کانال تلگرامی سالک و تالار گفتگوی سالک، کانال اینستاگرامی ایرانین پلیس‌آفیشال و کانال ایران اینترنشنال و فعالیت شبانه‌روزی و گسترده دشمن در مورد موضوعات مورد چالش، القا و انتشار گستره نارضایتی کارکنان و تلاش بی‌وقفه با هدف القای افکار مسموم در کارکنان فرماندهی انتظامی، با هدف ایجاد اختلال در روند جاری این مجموعه خدم و تلاشگر از شدت تهدید حکایت می‌کند. این دنیای نوظهور، علاوه بر مسائل امنیتی، آسیب‌های گوناگون غیرامنیتی را در ابعاد اجتماعی، فرهنگی و خانوادگی نیز متوجه کارکنان می‌کند که یکی از عوامل اصلی آن، استفاده بی حد و مرز از فضای مجازی است. حملات تبلیغاتی و ضد‌هویت غرب در رسانه‌ها و فضای مجازی علیه قشر جوان، هویت اصیل ایرانی-اسلامی نسل جوان را نشانه رفته است تا قشر جوان را دچار تضاد هویتی، هرج و مرج رفتاری، فراموشی هویت ملی، انحرافات هویتی و اخلاقی، قانونگریزی، اقدام علیه امنیت ملی و هنجارشکنی، خمودگی، احساس حقارت، پوچ‌گرایی و بی‌هویتی، بی‌قانونی و پایبند نبودن به هنجارها و قوانین اجتماعی، دوری از جامعه، خودخواهی و خودبینی، نداشتن ثبات شخصیتی، بی‌بند و باری و دوری از آموزه‌های دینی و مذهبی کند که تماماً از پیامدها و آثار ویرانگر حوزه فضای سایبری است.

۴. روش شناسی پژوهش

نوع تحقیق، کیفی و ماهیت تحقیق با رویکرد تحلیل محتوا است که در قلمرو فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران انجام شد. هدف این روش، فهم ساختار اصلی احساس تجربه از طریق تجزیه و تحلیل بیان تجربیات از زاویه دید شرکت کنندگان است؛ لذا در این تحقیق نمونه‌گیری به صورت هدفمند انتخاب شد که شامل ده نفر از خبرگان و متخصصان فضای مجازی و غنی از اطلاعات مورد نظر با مدرک تحصیلی دکترا، دانشجوی دکترا و کارشناسی ارشد بودند که نقش نظارتی را در مجموعه فرماندهی انتظامی ج.ا.ا برعهده داشتند. شایان ذکر اینکه تعداد شرکت کنندگان نیز با تکیه بر قاعده اشباع تعیین شد و این روند تا آنجا ادامه یافت که دیگر اطلاعات جدیدی بر اطلاعات قبلی اضافه نشد. برای تجزیه و تحلیل و استخراج اطلاعات نیز از تحلیل محتوا استفاده شد. در پدیدارشناسی، دستیابی به تجربیات زیستی شرکت کنندگان به طور عمده از طریق مصاحبه نیمه ساختار یافته به دست می‌آید (واندرامش، ۲۰۰۴). ابزار پژوهش نیز مصاحبه نیمه ساختار یافته، شامل پرسش‌های باز پاسخ است. برای سنجش اعتبار، محتوای تهیه شده در اختیار سه نفر از متخصصان و استادان قرار گرفت و از آنها خواسته شد تا نظر خود را درباره کمیت و کیفیت سؤالها بیان کنند. بعد از اعمال نظر آنان، سؤال اصلی به این شرح مورد استفاده قرار گرفت: به نظر جناب عالی چه نوع تهدیدهایی در استفاده کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ا از فضای مجازی وجود دارد؟

۵. یافته‌های پژوهش

ویژگیهای توصیفی شرکت کنندگان: شرکت کنندگان ده نفر با جنسیت مرد از رده‌های نظارتی فرماندهی انتظامی ج.ا.ا بودند که با توجه به تجربیات، سابقه خدمت تخصصی و تحصیلات، تخصص لازم و کافی را بر فضای مجازی و تهدیدات و فرصتهای استفاده از این فضا داشتند. ویژگیهای سن، سالهای خدمت و تحصیلات به شرح جدولهای (۱)، (۲) و (۳) است.

جدول (۱): ویژگی شرکت کنندگان بر اساس سن

محدوده سن	فراوانی	درصد
۳۶-۴۰	۲	۲۰٪
۴۱-۴۵	۵	۵۰٪
۴۶-۵۰	۳	۳۰٪
مجموع	۱۰	۱۰۰٪

جدول (۲): ویژگی شرکت کنندگان بر اساس سالهای خدمت

سالهای خدمت	فراوانی	درصد
۱۵-۲۰	۲	۲۰٪
۲۱-۲۵	۷	۷۰٪
۲۶-۳۰	۱	۱۰٪
مجموع	۱۰	۱۰۰٪

جدول (۳): ویژگی شرکت کنندگان بر اساس تحصیلات

مدرک تحصیلی	فراوانی	درصد
دکتر	۱	۱۰٪
دانشجوی دکترا	۳	۳۰٪
کارشناسی ارشد	۶	۶۰٪
مجموع	۱۰	۱۰۰٪

جدولهای (۱)، (۲) و (۳) حاکی است که بیشترین بازه سنی شرکت کنندگان (۵۰٪) در محدوده ۴۱-۴۵ سال قرار دارد. ۷۰٪ آنان دارای سالهای خدمت ۲۱-۲۵ سال، و همچنین ۶۰٪ از آنان دارای مدرک تحصیلی کارشناسی ارشد بوده‌اند.

نتایج تجزیه و تحلیل اطلاعات شرکت کنندگان

در این تحقیق، پژوهشگر از مصاحبه عمیق برای استخراج داده‌ها و از سؤالهای نیمه باز برای استخراج داده‌ها استفاده کرده است همچنین این اقدام تا زمانی ادامه یافت که اطلاعات جدیدی بر اطلاعات قبلی اضافه نشد و اطلاعات تکراری به دست آمد. بر این اساس برای تجزیه و تحلیل و استخراج اطلاعات از فرایند هفت مرحله‌ای "کلایزی" استفاده شد. ابتدا توصیفات تمامی شرکت کنندگان با دقت، مطالعه شد و به ثبت رسید که نتیجه آن به دست آمدن ۸۷ مفهوم ساده بود که ۵۳ مفهوم با تهدیدهای فضای مجازی مرتبط بود. در مراحل بعدی این مفاهیم در قالب ۱۲ مفهوم کلی (تم) در جدول (۴) دسته‌بندی شد.

جدول (۴): تهدیدهای متوجه کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ایران در استفاده از فضای مجازی

شماره شرکت کننده	کدهای اولیه	کدهای نهایی
۱	فعالیت سرویس های اطلاعاتی در فضای مجازی و احتمال جذب کارکنان ناجا	افزایش خطر نفوذ جلیبی و جذبی
	شناسایی و جذب کارکنان ناجا توسط سازمانهای اطلاعاتی حریف	
	آسانی جذب و استخدام منابع اطلاعاتی از بین کارکنان ناجا برای گسترش فعالیتهای جاسوسی توسط سرویس های اطلاعاتی حریف	
	شاتناژ کارکنان در فضای مجازی با هدف مجبور کردن آنان برای همکاری با سرویس	
	نشان و جذب کارکنان توسط سرویس های اطلاعاتی	
	جاسوسی، افشای اطلاعات سازمانی و دزدی اطلاعات حساس ناجا	
۹	تهدید امنیتی و بازتاب موارد آن در بسترهای مجازی	شکست حفاظتی و افشای اطلاعات طبقه بندی شده
	خروج اطلاعات و داده های عظیم و افشای اسناد و مدارک طبقه بندی سازمانی در این فضا	
	حضور فعال سرویس های جاسوسی با پوشش های تجاری و... و راه اندازی صفحات فارسی	
	آسانی دسترسی سرویس های اطلاعاتی در دستیابی به اسناد سازمانی	
۶	عدم دسترسی به سرورهای فضای مجازی (هدایت از خارج از کشور)	کاربر بودن صرف در فضای مجازی
	فرامرز و فرامگانی بودن فضای مجازی	
	تضعیف مرزهای سازمانی و حتی حاکمیت ملی	
	ناشناس بودن بسترهای فضای مجازی و عدم کنترل آن	
	استفاده از نرم افزارها و سخت افزارهای وارداتی، تهدیدی بزرگ	
۶	فعالیت شبکه های اجتماعی و سایتهای معاند و انحرافی به منظور به انحراف کشاندن کارکنان	رواج فساد اخلاقی
	آلودن اخلاقی کارکنان توسط اعضای خانواده خود از طریق پیام رسانیهای خارجی	
	جذابیت های ضد اخلاقی و جنسی فضای مجازی که معمولا با ارزشهای حاکم مغایر است.	
	هدایت غیر مستقیم نسل جوان کشور به سمت بی بند و باری جنسی	
	یکی از اهداف اصلی فضای مجازی، نشر فساد اخلاقی در کشورهای اسلامی است.	

ادامه جدول (۴): تهدیدهای متوجه کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ایران در استفاده از فضای مجازی

شماره شرکت کننده	کدهای اولیه	کدهای نهایی
۸	آلودگی اخلاقی کارکنان	گسست عاطفی و طلاق
۴	خراب کردن روابط خانوادگی کارکنان ناجا	
۹	پنهانکاری ارتباطات برقرار شده در بستر فضای مجازی در نتیجه بی‌اعتمادی اعضای خانواده	
۱	تهدید فرهنگی موجود در جامعه و بازتاب آن در فضای مجازی و افزایش موضوعات سوء اخلاقی	
۵	فضای مجازی، بی‌اعتمادی زوجین را به یکدیگر در پی دارد.	
۲	تهاجم فرهنگی	تحمیل ارزشها و الگوهای اخلاقی و رفتاری جوامع غربی
۴	تهدید تربیتی و تأثیر آن بر کارکنان و خانواده های آنان	
۱۰	تهدید تربیتی و تأثیرات منفی آن	
۷	ترویج فرهنگ بی بند و باری	
۱	از بین بردن همه هویت‌های مستقل فرهنگی تا هیچ فرهنگ متمایز و متفاوتی باقی نماند.	دگرگونی هویت ملی و دینی و پیدایش هویت‌های فرهنگی غربی
۸	ایجاد تشکیک و تردید در باورها و اعتقادات کارکنان، کاهش اعتماد و اعتقاد نسبت به سعادت اخروی	
۹	دست‌آورد فضای مجازی، تشدید جریان مدرنیته غرب و رواج سکولاریسم و ارزشهای نظام لیبرال - دموکراسی است.	
۲	تنوع‌گرایی، مصرف‌گرایی و جدایی دین از نهادهای سیاسی - اجتماعی	
۲	مدیریت افکار عمومی کارکنان ناجا از طریق فضای مجازی توسط دشمنان	ترغیب دخالت در امور سیاسی توسط کارکنان
۴	تهدید سیاسی و تشکیک و دو دلی در موضوعات سیاسی و ایجاد شبهه	
۸	نفوذ برخی از جریانهای سیاسی ناسالم از طریق بسترفضای مجازی بین کارکنان	
۳	ترغیب کارکنان در بستر فضای مجازی برای مداخله در امور سیاسی کشور	
۵	وابستگی و اعتماد به فضای مجازی بین کارکنان و خانواده های آنان	انزوا و دوری از خانواده
۴	اعتماد به استفاده از شبکه‌های اجتماعی در کارکنان ناجا	
۷	غرق شدن در لذت و سرگرمی در فضای مجازی و دلبستگی و وابستگی شدید و اعتماد گونه به آن	
۶	افزایش روحیه پرخاشگری و خشونت بین کارکنان	

ادامه جدول (۴): تهدیدهای متوجه کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ایران در استفاده از فضای مجازی

شماره شرکت کننده	کدهای اولیه	کدهای نهایی
۳	برجسته کردن نارضایتی‌های موجود در ناجا و تبدیل آن به موضوعات امنیتی	قانونگریزی در کارکنان
۶	قانونگریزی در سازمان و جامعه و دامن زدن به بی نظمی، ابهام و تضاد در سازمان	
۹	تغییر در چگونگی طرح مطالبات سازمانی و اجتماعی از راه های غیرقانونی (مانند قضایای سهام عطر گل یاس و ...)	
۱۰	هدایت غیرمستقیم کارکنان از طریق فضای مجازی برای اقدامات و رفتارهای هنجارشکن	
۷	نپذیرفتن مسئولیت و شانه خالی کردن از مسئولیتهای اجتماعی و خانوادگی و فردی خود	نارضایتی کارکنان و بی‌اعتنایی نسبت به وظایف خود
۶	کاهش شرکت کارکنان در موضوعات اجتماعی مانند انتخابات و ایجاد شکاف میان کارکنان/ مدیران و فرماندهان و حاکمیت	
۲	گسترش سستی و تنبلی در کارکنان در اجرای مسئولیتها و وظایف خود	
۱۰	گسترش نارضایتی‌ها و ناهنجاریهای سازمان	
۹	کمک به شکل گیری و طراحی عملیات روانی علیه سازمان و حتی حاکمیت	بی‌اعتمادی نسبت به فرماندهان
۸	قیح شکنی نسبت به ناهنجاریهای دینی و اجتماعی	
۷	تخریب شخصیت‌های تأثیرگذار و مورد اعتماد در مجموعه فراجا از طریق تولید و پخش شایعه	
۱	بزرگنمایی از موضوعات مورد چالش درونی باهدف بی‌اعتمادسازی در کارکنان	

مندرجات جدول (۴)، شامل ۵۳ مفهوم و ۱۲ عنوان، یافته تجربه خبرگان رده‌های نظارتی فرماندهی انتظامی ج.ا.ایران از تهدیدهای متوجه کارکنان در استفاده از فضای مجازی است.

۶. نتیجه‌گیری

پژوهش به دنبال پاسخگویی به این سؤال است که تجربه خبرگان رده‌های نظارتی فرماندهی انتظامی جمهوری اسلامی ایران از تهدیدهای کارکنان فرماندهی انتظامی ج.ا.ایران در استفاده از فضای مجازی چیست.

یافته‌های این پژوهش به شرح مندرجات جدول (۴)، که نتیجه به دست آمدن ۸۷ مفهوم ساده و سپس استخراج ۵۳ مفهوم، تهدیدهای فضای مجازی و در نهایت خروجی ۱۲ مفهوم کلی

(تم) است، عبارت است از: ۱. افزایش خطر نفوذ جلبی و جذبی ۲. شکست حفاظتی و افشای اطلاعات طبقه بندی شده ۳. کاربر بودن در فضای مجازی ۴. رواج فساد اخلاقی ۵. گسست عاطفی و طلاق ۶. تحمیل ارزشها و الگوهای اخلاقی و رفتاری جوامع غربی ۷. دگرگونی هویت ملی و دینی و پیدایش هویت‌های فرهنگی غربی ۸. ترغیب کارکنان به دخالت در امور سیاسی ۹. انزوا و دوری از خانواده ۱۰. قانونگریزی ۱۱. نارضایتی و بی‌اعتنایی نسبت به وظایف خود ۱۲. بی‌اعتمادی نسبت به فرماندهان.

الف) افزایش خطر نفوذ جلبی و جذبی

رژیم صهیونیستی در گزارشهای رسمی خود به وجود میلیونها نفر کاربر اینترنتی در ایران به عنوان فرصت بسیار مغتنم نگریسته است و ضمن اظهار خرسندی از افزایش نفوذ اینترنت ناسالم در جامعه ایران اشاره می‌کند که باید در وبلاگهای کاربران ایرانی به جستجو پرداخت و براحتی با تجزیه و تحلیل اطلاعات توسط سرویس‌های اطلاعاتی و امنیتی کشورهای متخاصم، هویت شغل نظامی و انتظامی کاربران برای این سرویس‌ها مشخص شود که در ادامه با شانناژ کارکنان، مراحل جذب و نشان توسط سرویس‌های اطلاعاتی حریف هموار خواهد شد. این تهدید، جدیترین تهدیدی است که متوجه کارکنان انتظامی در استفاده از فضای مجازی است.

ب) شکست حفاظتی و افشای اطلاعات طبقه‌بندی شده

جولرستانی (۱۳۹۶) اشاره می‌کند که در بخشی از گزارش رژیم غاصب اسرائیل آمده است: سازمان اطلاعات مرکزی امریکا وظیفه دارد ضمن آلوده کردن اینترنت برای ایرانیان در سایتها و وبلاگهای کاربران ایرانی به جستجو بپردازد و پس از جمع‌آوری اطلاعات و تجزیه و تحلیل آنها از اطلاعات به دست آمده بهره‌برداری کند. جمع‌آوری اطلاعات کاربران و تجزیه و تحلیل آنها یعنی همان احراز هویت شغلی و سجلی آن و در نهایت طراحی‌های دامهای نامرئی و اغواگر برای کاربران با هدف بهره‌گیری ابزاری از آنان. از سوی دیگر با توجه به اینکه سخت‌افزارها و نرم‌افزارهای تشکیل دهنده ابزارهای مورد استفاده از فضای مجازی، تماماً غیربومی و وارداتی است، نصب تجهیزات تجسسی و خرابکاری در این نرم‌افزارها و سخت‌افزارها بسیار محتمل است. در این صورت چنانچه کارکنان در تلفن همراه و رایانه‌های شخصی خود به ذخیره‌سازی مطالب طبقه‌بندی شده یا انتشار محدود اقدام کنند، دزدی فنی این نوع اسناد، پیامدهای سوئی را متوجه مجموعه و کارکنان خواهد کرد.

پ) کاربر بودن صرف در فضای مجازی

معمولاً کاربر بودن به استفاده افراد از نرم افزارها و سخت افزارها و به طور کلی استفاده از

فضای سایبر گفته می‌شود. در واقع، بسیاری از کشورهای جهان در استفاده از فضای مجازی در محیطی فعال هستند که خود کمترین نقشی در ایجاد و مدیریت کلان آن ندارند. فعالیت در این حوزه برای آنها مانند بازی در زمین حریف بر اساس ساختار، قواعد و مقرراتی است که کمترین نقش را در ایجاد و تدوین آن داشته‌اند. این کشورها نگرانی‌های امنیتی جدی نسبت به این موضوع دارند. کشورمان ایران نیز در این مورد نگرانی‌های عمیق و جدی دارد و در این راستا اقداماتی مانند فیلتر برخی از شبکه‌های اجتماعی خارجی و راه‌اندازی شبکه ملی اطلاعات را در پیش گرفته است. معنای دیگر کاربر بودن به استفاده گسترده هر کشور از نرم افزارها و سخت افزارهای خارجی اشاره می‌کند. در این زمینه، ایران یکی از کاربران وابسته به نرم افزارها و سخت افزارهای خارجی است؛ برای نمونه، تقریباً تمامی گوشی‌ها و رایانه‌ها، فلش‌ها، سی دی‌ها و دی‌وی‌ها و تمامی وسایل خانگی دیجیتال وارداتی است که ممکن است به بدافزارهای جاسوسی و زینبار آلوده باشد. بر این اساس، کاربر بودن جمهوری اسلامی ایران و به تبع آن کاربر بودن فرماندهی انتظامی در فضای سایبری، یکی از جدیترین تهدیدهایی است که متوجه کارکنان پلیس در استفاده از فضای مجازی است.

ت) رواج فساد اخلاقی

یکی از چالش‌های تحقق امنیت پایدار، ترویج و توسعه آزاد و بی‌قید و شرط اینترنت، فناوری اطلاعات و دنیای سایبر بدون اعمال مدیریت صحیح و متناسب با فرهنگ و هویت ایرانی-اسلامی و هم‌چنین شیفتگی و دلبستگی به آزادی‌های انحرافی و غیر انسانی غربی است که هدف آن ترویج احساس تعلق نداشتن به جامعه بین‌جوانان است که نتیجه‌ای جز ترویج فساد اخلاقی بین این قشر ندارد. بنابراین واقعیت انکارناپذیر این است که یکی از اهداف اساسی گردانندگان فضای سایبر در کشورهای هدف، متلاشی کردن جوامع از درون از طریق عادی‌سازی فساد و فحشا و ترویج فساد اخلاقی است تا جایی که رژیم منحوس صهیونیستی گسترش و ترویج فساد و فحشا را از طریق فضای مجازی امیدوار کننده ارزیابی می‌کند. بنابراین یکی از راهبردهای دشمن، ترویج مفسده اخلاقی در سطح جامعه است که کارکنان پلیس نیز از این امر مستثنی نیستند. با وجودی که کشورمان از جهات مختلف مورد تحریم ایالات متحده است، دیدن سایت‌های مستهجن منعی ندارد؛ چرا که غوطه‌ور شدن جوانان جوامع هدف در این منجلاب، تأثیراتی بمراتب زینبار خواهد داشت. بنابراین کارکنان پلیس، که حافظان جان و مال و ناموس جامعه لقب گرفته‌اند و روزانه با قشر عظیمی از جامعه سر و کار دارند، قطعاً یکی از اهداف اصلی دشمن در این بحث هستند تا از مأموریت ذاتی خود بازمانند که حفظ نظم و امنیت در جامعه و برخورد با برهم‌زنندگان امنیت و قلدران است.

همان طور که دترز و مهل (۲۰۱۳) معتقدند امروزه حضور در فضای مجازی، زندگی روزانه و روشها و تعاملات انسانها را برای اجتماعی شدن درهم نوردیده و آن را دستخوش تحولات گسترده، و این نگرانی را ایجاد کرده است که کاربران دچار استفاده نامناسب از فضای مجازی، و به مرور از ارتباطات فضای واقعی دور شوند و در نتیجه روابط آنها با افراد نزدیک خود از جمله ارتباطات درون خانواده در سطوح مختلف تحت تأثیر منفی قرار گیرد. متأسفانه همین‌طور نیز هست و فضای حاکم بر شبکه‌هایی مانند اینستاگرام و فیس‌بوک شرایطی را برای دسترسی به عکس و فیلمهای برهنه اشخاص هموار و آسان کرده است؛ موضوعاتی که در عصر منهای فضای مجازی، دستیابی به آن بسیار دشوار بود. صفحه‌های زیادی در فضای مجازی وجود دارد که محتوای غیراخلاقی و هرزه‌نگاری دارد و براحتی در دسترس همگان قرار دارد. کارکنان پلیس، که از فضای مجازی استفاده می‌کنند، از این قاعده مستثنی نیستند. این فضای ناشناخته، که به صورت کاملاً نرم و مخملی به تشویق زنان به ارتباط نامشروع و خیانت به همسر، رواج برهنگی، کشف حجاب و شهوترانی برای مردان اقدام می‌کند، غوطه‌ور شدن در این فضا نتیجه‌ای جز از هم پاشیدگی کانون خانواده و طلاق نخواهد داشت.

ج) تحمیل ارزشها و الگوهای اخلاقی و رفتاری جوامع غربی

مرادی و همکاران معتقدند، مهمترین دستاورد ایدئولوژیک گسترش رسانه‌ها و شبکه‌های نوین ارتباطی، تشدید جریان مدرنیته غرب و رواج سکولاریسم ارزشهای نظام لیبرال-دموکراسی، نوگرایی، پیشرفت، تنوع، مصرفگرایی و جدایی دین از نهادهای سیاسی-اجتماعی است. بنابراین، تهی شدن ارزشهای دینی موجب نفوذ جریان سکولاریزاسیون در رفتارهای روزمره افراد می‌شود. جوانان در صف اول این امواج قرار دارند. تحمیل ارزشها و الگوهای اخلاقی و رفتاری جوامع غربی آسیب جدی فضای مجازی است. در فضای مجازی به صورت لحظه‌ای با تبلیغ مدپرستی و مصرفگرایی رو به رو هستیم که جسم، روح و روان فرد را بشدت تحت تأثیر قرار می‌دهد و سعی می‌کند تا الگوهای اخلاقی و رفتاری جوامع غربی را در زندگی خود نشان دهد. تغییر در پوشش، خرید مدلهای تبلیغاتی آرایشی، تغییر در اصلاح موی سر، عادی سازی ارتباط با نامحرم بدون رعایت اصول شرعی، فاصله گرفتن از ارزشهای ایرانی و اسلامی، افت عملکرد شغلی، از دست دادن سلامت روحی و روانی، الگوگیری و مدپرستی، افت شدید غیرت نسبت به ناموس خود، برقراری و شکل‌گیری روابط دوستانه و خانوادگی فسادانگیز و بدون رعایت حریم اخلاقی و... خروجی الگوگیری از ارزشهای جوامع غربی است که در نهایت ارزش و الگوی رفتاری و اخلاقی

مفسده‌انگیزی جایگزین ارزشهای غنی اسلامی می‌شود. تغییر در منش دینی، بعد اصلی تغییر ارزشها و الگوهای اخلاقی است که از تغییر دیدگاه نسبت به فرهنگ غنی ایرانی- اسلامی شروع می‌شود و در اذهان افراد تغییرات عمیقی ایجاد می‌کند و به صورت نرم و آهسته، پیامدهای بسیار وخیمی را رقم می‌زند؛ از جمله فروپاشی زندگی زناشویی، برقراری ارتباط ناسالم در محیط کار بین کارکنان مرد و زن و عدم رعایت هنجارهای ارتباطی با جنس مخالف، بی‌اعتنایی نسبت به ناموس خود و ... .

چ) دگرگونی هویت ملی و دینی و پیدایش هویت‌های فرهنگی غربی

فضای مجازی با همه جذابیت و محبوبیت خود، تبلیغات ضد هویتی مردم و بویژه قشر جوان مسلمان ایرانی به شمار می‌آید. آگاهی از اهداف سوء در تبلیغات گروه‌های انحرافی و التزام به آگاهی برای حفظ امنیت کاربری در شبکه جهانی وب از نکات مهم و ضروری کاربران فناوری اطلاعات بویژه نسل جوان است. رهبر معظم انقلاب با اشاره به شیخون فرهنگی، هوشیارانه به ایجاد آگاهی در سطوح مختلف جامعه و لزوم رویارویی با تهدیدات نرم و تهاجم فرهنگی اقدام کردند. راه‌اندازی پایگاه‌های ترویج و انتشار آموزه‌های دینی و ارزشهای اسلامی در شبکه جهانی اینترنت یکی از راهکارهای مؤثر در برخورد با انحرافات هویتی و اخلاقی جوانان و دانشجویان و سرمایه‌های فکری کشور است. شناسایی و ترویج افکار و آموزه‌های مفاخر علمی، دینی و ادبی و هم‌چنین بزرگان و متفکران اسلامی باعث ارتقای سطح هویتی جوانان خواهد شد. بنابراین یکی از اهداف تهاجم فرهنگی و به تعبیر مقام معظم رهبری ناتوی فرهنگی در جوامع هدف، دگرگونی در هویت ملی و دینی و فرهنگی است. هم‌اکنون این دگرگونی به شکلی بسیار جذاب از طریق فضای مجازی سرعت بیشتری نسبت به گذشته به خود گرفته است و ایجاد تشکیک در اعتقادات دینی و مذهبی، دین زدایی و ایجاد شبهه در دین مبین اسلام و تبلیغ به گرایش به ادیان دیگر، به تمسخر گرفتن مراسمات مذهبی، عادی‌سازی روابط ناسالم و نامشروع بین زن و مرد در محیط کار و در مهمانیهای خانوادگی و ... از دستاوردهای آن است؛ لذا پیش آمدن این مشکلات در کارکنان پلیس نیز در صورت رعایت نکردن هنجارها و غرق شدن در فضای مجازی، دور از ذهن نخواهد بود.

ح) ترغیب کارکنان به دخالت در امور سیاسی

کارکنان نیروهای مسلح هرگز حق دخالت در امور سیاسی کشور را ندارند. کارکنان پلیس نیز از این قاعده مستثنی نیستند. از سوی دیگر پلیس در بسیاری از امور سیاسی کشور از جمله انتخابات، زحمات و تلاش مضاعفی را برای برقراری امنیت انجام می‌دهد و بارها نیز در سالیان

متوالی مورد تحسین سیاستمداران و سلسله مراتب نیروهای مسلح قرار گرفته است. در این بین فضای مجازی با تبلیغات هدفمند خود، این قشر خدوم و تلاشگر را نشان رفته است تا با مدیریت افکار عمومی کارکنان، تشکیک و دو دلی و ایجاد شبهه در موضوعات سیاسی، آنان را در ادای وظایف خطیر خود دلسرد کند. به تعبیر یکی از شرکت کنندگان، این فضا با تطهیر برخی از جریانات سیاسی ناسالم، تلاش می‌کند بین کارکنان نفوذ، و آنان را به مداخله در امور سیاسی ترغیب کند که هوشیاری در این زمینه و آگاهسازی پیوسته آنان نسبت به موضوع از این مشکل جلوگیری خواهد کرد.

خ) انزوا و دوری از خانواده

بسیاری از نظریه‌پردازان بر این باورند که ورود به فضای مجازی و برقراری ارتباطات غیرواقعی در نهایت به انزوای اجتماعی و کاهش ارتباط استفاده کنندگان از فضای مجازی در دنیای واقعی می‌انجامد و در پی آن، این فرد از اعضای خانواده نیز دور خواهد شد. چنین شخصی ارتباط در فضای مجازی را به ارتباط در فضای واقعی ترجیح می‌دهد. شری ترکل از این حالت تحت عنوان " خود دوم" یاد می‌کند. خود دوم محصول فرو رفتن در صفحه نمایش و برتری دادن حضور در فضای مجازی بر حضور در جهان واقعی است. کاربران فضای مجازی در مجموعه پلیس نیز در دایره این قاعده قرار دارند که می‌تواند به از هم پاشیدگی خانواده منجر شود.

د) قانونگریزی

فضای مجازی با برجسته‌سازی تضادهای جزئی و ناراضیتهای کوچک درون‌سازمانی، کاربران را به سمت و سوی اقدامات هنجارشکن و غیرقانونی هدایت، و رسیدن به مطالبات خود را از طریق مجاری قانونی مردود اعلام می‌کند و آنان را به صورت کاملاً هدفمند به اقدامات فراقانونی و به تعبیر دیگر قانون‌شکنی وا می‌دارد. این موضوع از طریق برجسته‌سازی و بزرگنمایی برخی از گله‌مندیها و ناراضیتهای درونی در مباحث مختلف و دامن زدن به برخی از مشکلات جزئی و قابل حل آغاز می‌شود و تبلیغات گسترده کانالهای معاند از قبیل کانال تلگرامی سالک، تالار گفتگوی سالک، نماتودی، ایران اینترنشنال، پلیس آفیشال و... کارکنان را به سمت ارتکاب رفتارهای هنجارشکن و غیرقانونی از جمله تجمع و ... گسیل می‌دارد. بنابراین هدایت به قانونگریزی، بی‌قانونی و پایبند نبودن به هنجارها و قوانین اجتماعی از پیامدها و آثار ویرانگر فضای سایبری است.

ذ) ناراضیتهای بی‌اعتنایی نسبت به وظایف خود

ایجاد ناراضیتهای در اقصاء مختلف جامعه یکی از اهداف و آرزوهای دیرینه دشمنان نظام

اسلامی بوده و هست. در همین لحظه که این کلمات تایپ می‌شود، دشمنان قسم خورده نظام و انقلاب در حال طراحی هزاران نقشه و نیرنگ برای ناامیدی و ایجاد نارضایتی در اقشار مختلف مردم بازاری و کسبه، معلم و فرهنگی، نظامی و انتظامی و... هستند. دشمن در این راه بعد از سالها تلاش ناموفق، هرگز ناامید نشده و با جدیت بر تلاش خود از طریق بستر فضای مجازی افزوده است. نارضایتی از ناامیدی نسبت به آینده نشأت می‌گیرد. کانالهای ضد انقلاب از جمله سالک و نامتودی و پلس آفیشال و همه و همه، یک هدف را دنبال می‌کنند و آن هم القای ناامیدی و نارضایتی در کارکنان نیروهای مسلح و بویژه کارکنان پلیس است تا به تعبیر شرکت کنندگان با ایجاد نارضایتی و ناامیدی، کارکنان پلیس در شرایط حساس کنونی از مسئولیتهای اجتماعی و فردی شانه خالی، و در موضوعات اجتماعی کم‌رنگ شرکت کنند؛ سستی و سهل‌انگاری در اجرای مسئولیتهای گسترش یابد و در نهایت نارضایتی در داخل مجموعه‌های نیروهای مسلح شکل گیرد تا دشمن بتواند محصول خود را که از سال ۱۳۵۷ تا کنون کاشته و درو نکرده است، درو کند.

ر) بی‌اعتمادی نسبت به فرماندهان

تخریب چهره‌های شاخص و موجه از جمله فرماندهان از راهبردهای دیگر فضای مجازی با هدف بی‌اعتمادسازی نسبت به این افراد است. قبح‌شکنی نسبت به برخی از مسائل و بزرگنمایی موضوعات با همین هدف دنبال می‌شود. به تعبیر یکی از شرکت کنندگان، گردانندگان فضای مجازی با شکل‌دهی و طراحی عملیات روانی علیه پلیس و برخی از افراد مورد اعتماد در اصل بی‌اعتمادی و اعتمادسوزی نسبت به فرماندهان را دنبال می‌کنند تا به هرج و مرج درونی انجامد.

۷. پیشنهادهای کاربردی

- با توجه به یافته‌های تحقیق (افزایش خطر نفوذ جلیبی و رخنه‌ای و شکست حفاظتی و افشای اطلاعات طبقه‌بندی شده) و از سوی دیگر اذعان سرویس‌های اطلاعاتی رژیم صهیونیستی مبنی بر ناسالم بودن اینترنت در جامعه ایران و جست‌وجوی این سرویس‌ها در وبلاگها و سایتهای کاربران ایرانی برای پیشگیری از شکست حفاظتی در این زمینه، رعایت دستور کارهای استفاده از سامانه‌های سازمانی متصل به اینترنت از سوی کاربران ضرورتی اجتناب ناپذیر است. رده‌های نظارتی در این زمینه باید ضمن توجیه پیوسته کاربران و افزایش ضریب هوشیاری آنان، نظارتهای مترقبه و غیرمترقبه از این سامانه‌ها را با هدف پیشگیری از شکست‌های حفاظتی بیش از پیش به مرحله اجرا درآورند. مبحث دیگر، که به استفاده شخصی کارکنان فراجا و خانواده‌های ایشان از فضای مجازی و اینترنت در خارج از محیط

کار مربوط است، نیازمند دقت، هوشیاری، تیزبینی، افزایش سواد رسانه‌ای و ... است تا از این رهگذر، اطلاعات شخصی و شغلی خود را هرگز در این بستر قرار ندهند؛ چرا که با تجزیه و تحلیل اطلاعات کاربران توسط سرویس‌های اطلاعاتی، طراحی‌های دامهای نامرئی و اغواگر برای کارکنان و حتی خانواده آنان با هدف بهره‌گیری ابزاری از آنان، بسیار محتمل خواهد بود.

- از آنجا که یکی از اهداف اصلی استکبار جهانی، گسترش فساد و فحشا و ترویج فساد اخلاقی در کشورهای اسلامی بویژه جمهوری اسلامی ایران از طریق بستر فضای سایبر است و نتایج نامطلوب آن با افزایش گسست عاطفی و طلاق خود را نمایانده و آژیر خطر آن نیز در سطح جامعه به صدا درآمده است، مجموعه فراجا برای مصون ماندن کارکنان و خانواده‌های آنان از این منجلاب، نیازمند هشداردهی و آگاه‌سازی پیوسته کارکنان و خانواده‌های در زمینه آشنایی آنان با بسترهای آلوده فضای مجازی، آموزش و ارتقای سواد رسانه‌ای کارکنان و ... است.

- تحمیل ارزشها و الگوهای اخلاقی و رفتاری جوامع غربی، مصرف‌گرایی، تنوع‌طلبی، رواج سکولاریسم، دگرگونی هویت ملی و دینی و پیدایش هویت‌های فرهنگ غربی و ... دستاورد مهم دیگر شبکه‌های ارتباطی نوین است. تنها ابزاری که با این دستاوردهای نابودگر فضای مجازی می‌تواند مقابله کند، ارزشهای دینی و مذهبی است؛ بر این اساس تشکیل کلاسها و دوره‌های بصیرت‌افزایی و اخلاق‌مدار و بازگویی و بازخوانی مکرر ارزشهای اسلام ناب برای کارکنان و خانواده‌ها در پیشگیری از تحمیل ارزشهای غیردینی بسیار کارساز خواهد بود.

- از دیگر یافته‌های این پژوهش، ترغیب کارکنان در فضای مجازی به دخالت در امور سیاسی و قانونگریزی است. در این زمینه ضرورت دارد تا جلسات توجیه سیاسی کارکنان فراجا از طریق مسئولان وارد مرحله جدی‌تری شود و از استادان باتجربه و دلسوز استفاده به عمل آید و متناسب با اوضاع سیاسی جامعه، نسبت به توجیه سیاسی کارکنان اقدام شود. هم‌چنین در بحث ترغیب کارکنان در بستر این فضا به قانون‌شکنی و تجمع و بزرگنمایی برخی از گله‌مندبهای کارکنان در مباحث مختلف و دامن زدن به نارضایتی کارکنان، چنانچه بستری فراهم شود و کارکنان فراجا بتوانند خواسته‌های معقول خود را از طریق مجازی مشخص شده، پیگیری کنند و مسئولان نیز خواسته‌های معقول کارکنان را بموقع پاسخ دهند، قطعاً از نارضایتی کارکنان کاسته، و از موج سواری دشمنان نیز پیشگیری خواهد شد.

فهرست منابع

- خامنه‌ای، سیدعلی. (۱۳۹۱). بندهای ۵ و ۷ حکم انتصاب اعضای شورای عال فضای مجازی. پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری.
- خامنه‌ای، سیدعلی. (۱۳۸۶). راهبردها در کلام رهبری. مؤسسه پژوهشی فرهنگی انقلاب اسلامی.
- خامنه‌ای، سیدعلی. (۱۳۸۱). دیدار با اعضای شورای عالی انقلاب فرهنگی. پایگاه اطلاع‌رسانی مقام معظم رهبری.
- بختیاری، لطفعلی؛ محمدی‌مقدم، یوسف؛ شاه‌محمدی، غلامرضا و محمدی‌برزگر، جعفر (۱۳۹۹). بررسی وضعیت موجود و مطلوب پیشگیری از جرائم منافی عفت و اخلاق عمومی در فضای سایبر. پژوهش‌نامه نظم و امنیت انتظامی، ۱۳ (۳)، صص ۱۰۳-۱۲۸. قابل بازیابی از: <https://www.sid.ir/Fa/Journal/ViewPaper.aspx?ID=547904>
- بختیاری، لطفعلی؛ محمدی‌مقدم، یوسف؛ شاه‌محمدی، غلامرضا و محمدی‌برزگر، جعفر (۱۳۹۸). شناسایی ابعاد و مؤلفه‌های پیشگیری از جرائم علیه عفت و اخلاقی عمومی در فضای مجازی. پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، ۱۲ (۴)، صص ۲۰۵-۲۳۲. قابل بازیابی از: <https://www.sid.ir/fa/Journal/ViewPaper.aspx?ID=528738>
- تقی‌پور، فائزه و زمانی، عباس. (۱۳۹۶). شناسایی آسیب‌های اخلاقی و خانوادگی استفاده از شبکه‌های اجتماعی مجازی در میان فرزندان پسر شهر اصفهان، فصلنامه علمی- ترویجی در حوزه اخلاق، ۷ (۲۸)، صص ۱۰۸-۸۵. قابل بازیابی از: <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?ID=473597>
- ترابی، قاسم. (۱۳۹۷). چالشها و آسیب پذیریه‌های جمهوری اسلامی ایران در فضای سایبر، فصلنامه مطالعات راهبردی، دانشگاه آزاد اسلامی، ۷۹ (۱)، صص ۲۵-۴۲. قابل بازیابی از: <http://ensani.ir/fa/article/388666>
- خلیلی‌جولرستانی، سید احمد. (۱۳۹۶). نگاهی دوباره به چالشها و تهدیدات فضای مجازی بر امنیت پایدار. فصلنامه بصیرت تربیت اسلامی، ۱۴ (۴۲)، صص ۱۴۷-۱۷۶. قابل بازیابی از: <https://www.sid.ir/fa/Journal/ViewPaper.aspx?id=312619>
- داودی‌دهاقانی، ابراهیم. (۱۳۹۷). موانع اساسی پیشگیری از جرائم سایبر. پژوهشنامه نظم و امنیت انتظامی، ۱۲ (۲۹)، صص ۵۳-۸۲. قابل بازیابی از: <https://www.sid.ir/fa/journal/ViewPaper.aspx?ID=529665>

- عرفان‌منش، ایمان. (۱۴۰۰). ارزیابی رویکرد و ابعاد راهبردهای پیشگیری از آسیب‌های اجتماعی شبکه‌های مجازی با تأکید بر نظم و امنیت. فصلنامه امنیت ملی، ۹ (۳۴)، صص ۴۹-۷۷. قابل بازیابی از: <https://www.sid.ir/fa/Journal/ViewPaper.aspx?id=514651>
- فتحی، سروش و مختاری، مهدی. (۱۳۹۳). بررسی نقش و تأثیر رسانه‌های نوین تصویری در تغییر سبک زندگی (مورد مطالعه: دانشجویان دانشگاه علوم و تحقیقات تهران). مجله توسعه ایران، ۶ (۲)، صص ۱۰۱-۱۱۸. قابل بازیابی از: https://jjsds.srbiau.ac.ir/article_3248.html
- لوکمان، توماس و پیتزل، برگز. (۱۳۸۷). ساخت اجتماعی واقعیت. تهران: شرکت انتشارات علمی و فرهنگی.
- مرادی، حسن و جمشیدی، هادی. (۱۳۹۶). بررسی جنگ نرم دشمن در دانشگاه از دیدگاه امام خامنه‌ای (مدظله)، امنیت ملی، ش ۲۵، صص ۳۷-۹. قابل بازیابی از: <https://www.sid.ir/fa/Journal/ViewPaper.aspx?id=348161>
- مرکز ملی فضای مجازی. (۱۳۹۶). فضای مجازی در ۲۰۲۵. پایگاه اطلاع رسانی شورای عالی فضای مجازی. قابل بازیابی از: http://majazi.ir/general_content/81611/swd_id/13825/unitWdId/53812/
- موسویان، سید مرتضی. (۱۳۹۸). راهبردهای امنیت اخلاقی در فضای مجازی و ارائه راهکارهای پیشگیرانه فصلنامه رهیافت پیشگیری. ۲ (۲)، صص ۱۳-۳۸، برگرفته از طرح تحقیقاتی به سفارش مرکز معاونت اجتماعی و پیشگیری از وقوع جرم قوه قضاییه. قابل بازیابی از: http://www.jcpa.ir/article_223633.html
- نجفی، محمود؛ احدی، حسن و دلاور، علی. (۱۳۸۵). بررسی رابطه کارایی خانواده و دینداری با بحران هویت. فصلنامه دانشور رفتار دانشگاه شاهد، ۱۳ (۱۶)، صص ۱۷-۲۶. قابل بازیابی از: <https://www.sid.ir/fa/Journal/ViewPaper.aspx?id=57375>
- هنرپروران، نازنین؛ نوایی‌نژاد، شکوه و آگنج، نجمه. (۱۴۰۰). شناسایی پیامدهای محیط مجازی بر سبک زندگی زوجها: یک مطالعه کیفی، فصلنامه علمی خانواده درمانی کاربردی، ۲ (۱)، صص ۴۵-۲۳، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران. قابل بازیابی از: http://www.aftj.ir/article_122740.html
- هنری ماسن، پاول. (۱۳۹۴). رشد و شخصیت کودک. تهران: مرکز

- Bartholomees, J. Boone. & Army War College. (2010). **The U.S. Army War College guide to national security**. Carlisle, PA: Strategic Studies Institute, U.S. Army War College.
- Burt, David; Kleiner, Aaron; Nicholas, J. Paul; & Sullivan, Kevin. (2014). **Cyber-space 2025 Today's decisions, Tomorrow's Terrain, navigating the future of cybersecurity policy**. Microsoft Corporation.
- Deters. Grobe and Matthias R. Mehl (2013). Does Posting Facebook Status Updates Inceas or Decrease Loneliness? An Online Social Networking Experiment. **Soc Psychol Personal Sci**.Sep1; 4(5), pp. 579–586. Retrieved from: doi: 10.1177/1948550612469233.
- Gulbahar, Y., Kalelioglu, F., & Madran, O. (2010). **Sosyal aglarin egitim amacli kul-lanimi** [Educational use of social networks]. XV. Turkiye'de Internet kullanimi konferansi. Istanbul: Istanbul Teknik University
- Hongsong Zhu@ Zuoguang Wang,(2021), “ **Social Engineering in Cyber Security: Effect Mechanisms, Human Vulnerabilites and Attact Methods**”, SUN School of Cyber Security, university of Chinese Academy of Sciences, Beijing 100049,China
- Rauscher, Karl Frederick; & Yaschenko, Valery. (2011). **Russia US Bilateral on Cyber Security: Critical**
- Terminology Foundations. New York, USA: East West Institute.
- Negriff Sonya, Valente Thomas W (2018). **Structural characteristics of the online social networks of maltreated youth and offline sexual risk behavior**. <https://doi.org/10.1016/j.chiabu>
- Romero SaLetti, Silvana. M., Stephan Van Den Broucke,..& Cecilia Chau, (2021). The Effectiveness of Prevention Programs for Problematic internet Use in Adolescents and youths: A systematic review and meta- analysis. **Cyberpsychology: Journal of Psychosocial Research on Cyberspace**, 15(2), Article 10. <https://doi.org/10.5817/CP2021-2-10>
- Vander Mesht ,Hennie(2004), Phenomenology in Education :A Case Study in Educational Leadership, **Indopacific Journal of phenomenology**, Volume 4, edition 1: 1-16

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
روشن بنیاد

